

Пелех К. Б.,

здобувач ступеня вищої освіти
бакалавра навчально-наукового
інституту № 3 Національної академії
внутрішніх справ

Науковий керівник:

старший науковий співробітник
наукової лабораторії з проблем
превентивної діяльності та запобігання
корупції навчально-наукового
інституту № 3 Національної академії
внутрішніх справ ***Федоровська Н. В***

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ЗАХИСТУ ДІТЕЙ ПРОТИ ДОМАШНЬОГО НАСИЛЬСТВА

Актуальність обраної тематики полягає в тому, що аналіз законодавства зарубіжних держав дає підстави стверджувати, що в більшості країн світу законодавчі акти щодо протидії насильству в сім'ї ще не прийняті, а в тих країнах, що мають закони про запобігання домашньому насильству ще не має достатнього досвіду боротьби з цим суспільно небезпечним явищем, а деякі країни зовсім ігнорують заходи, пов'язані із насильством у сім'ї, хоча й мають закони з протидії домашньому насильству. Зауважимо, що відповідно до даних ООН (ЮНІСЕФ) у світі три чверті дітей віком 2–4 роки регулярно страждають від жорстокої дисципліни з боку батьків чи інших опікунів, для 42 % батьків емоційне насилля над дітьми є допустимим у навчальних цілях.

А отже, дослідження зарубіжного досвіду запобігання домашньому насильству щодо дітей та визначення шляхів його впровадження в Україні є актуальним та нагальним питанням. Аналіз питань зарубіжного досвіду запобігання домашньому насильству здійснювалося у наукових доробках багатьох вітчизняних і зарубіжних учених. Серед них – М. Акімов, А. Галай, В. Галай, Л. Головка, Г. Горбова, О. Коломоєць, В. Муранова, М. Тучак та інші.

Аналіз документів Франції щодо протидії домашньому насильству, слід зазначити, що в цій країні захисту прав дитини, охороні життя та здоров'я приділяється велика увага. У цій державі захист прав дітей включає два елементи:

1) превентивну роботу, яка проводиться в рамках «організаційного захисту», коли самі сім'ї звертаються за

допомогою або згодою на втручання компетентних структур та їх допомогу;

2) захист прав та життєво важливих інтересів дитини, що реалізується в рамках «правового захисту» у разі підтвердження факту небезпечної для дитини ситуації.

У таких випадках суд вимагає від сім'ї вжити певних заходів, які він визначає, включаючи обмеження або позбавлення батьків батьківських прав, притягнення їх до відповідальності та застосування кримінальних санкцій. Проаналізувавши акти, ми бачимо, що у Франції є установа для неповнолітніх – інститут ювенального суду. Так, суддя у справах неповнолітніх може застосувати низку заходів для захисту дітей: планування консультацій, що проводяться спеціалістами в галузі освіти (у разі, якщо неповнолітня дитина не потрапляє до соціального закладу, але залишається в його сім'ї); направлення дитини в спеціальний заклад (інтернат, притулок) або до приватних осіб (родичів та третіх осіб), яким можна довірити дитину. При цьому батьки зберігають за собою право на дитину і можуть відвідувати її з дозволу суду [1, с. 483].

Принагідно зазначимо, що 1 січня 2002 року у Федеративній Республіці Німеччини прийнято Закон Німеччини «Про захист від насильства в сім'ї», яким передбачено, що кривдник, повинен негайно звільнити дім строком до 10 діб, якщо проти нього подано заяву про вчинення домашнього насильства. Заявником про насилля може бути навіть дитина, яка стала жертвою насилля, жінка або будь-яка особа, яка має право представляти інтереси осіб, щодо яких було здійснено насилля. Домашнє насилля в цій країні це не лише агресивні та насильницькі дії між жінкою та чоловіком, а й між дітьми, батьками, сестрами та братами [2, с. 210]. Водночас, варто зауважити, що дитина не завжди може об'єктивно оцінити сімейну ситуацію, в силу свого психологічного та фізичного розвитку. Тому, заяви дітей стосовно насилля в сім'ї мають бути ретельно перевірені відповідальними особами.

Варто також розглянути досвід США щодо захисту дітей від домашнього насильства. Діяльність дитячих соціальних служб в США орієнтовані не тільки на дитину, а й на сім'ю в цілому. Вони мають однакові цілі і виконують такі завдання: надання з боку держави сім'ї певної економічної самостійності; профілактика насильства над дітьми та жорстокого ставлення до дітей; створення різних інституційних форм опіки, а також

підтримка не інституційних форм, зокрема «громадських». У 1974 р. в США було ухвалено.

Закон «Про запобігання поганому ставленню до дітей і ліквідацію його наслідків». Відповідно до цього Закону був створений Національний центр з проблем жорстокого поводження з дітьми і проблем занедбаних дітей. Сучасна система служб захисту дітей в США включає чотири аспекти діяльності: повідомлення; розслідування; втручання; завершення справи. Також в США функціонують урядові й громадські комісії з розслідування випадків насильства створено спеціальні будинки притулки, де змушені жити жінки з дітьми, які залишили свої домівки через жорстоке поводження [3, с. 184].

Позитивний досвід попередження насилля по відношенню до дітей існує і в деяких країнах Азії. Так, наприклад, в Непалі існує проект Child friendly spaces (з англ. – простір для дітей). Він ініційований та здійснюється успішно організацією Aawaaj, що керує центрами з прийому дітей в певних регіонах країни. Такі центри надають допомогу в психологічному, фізичному та емоційному розвитку дітей з неблагополучних соціальних шарів [4, с. 298–299]. Child friendly spaces – це безпечні місця, які призначені допомогти дітям, які перебували у надзвичайних ситуаціях, у тому числі і жертвам домашнього насилля. Дані центри допомагають повернути психологічну стабільність та соціальне уstatкування.

Таким чином, більшість із розглянутих держав зробили суттєві кроки задля запобігання домашньому насильству, що, перед усім, обумовлено ратифікацією міжнародних договорів у сфері протидії проявам домашнього насилля та прийняттям відповідного національного законодавства. Для України найбільш актуальною є практика в Німеччині та США. Необхідно надати право дитині бути заявником про насилля або будь-яка особа, яка має право представляти інтереси осіб, щодо яких було здійснено насилля. Однак, заяви дітей стосовно насилля в сім'ї мають бути ретельно перевірені відповідальними особами. Вважаємо за необхідне запозичити досвід США у створенні спеціальних будинків притулків, де змушені жити жінки з дітьми, які залишили свої домівки через жорстоке поводження, адже страх втрати житла/прихистку є однією із головних причин замовчування домашнього насильства.

З огляду на особливості правової системи Україна вважаємо за необхідне запровадити позитивні заходи європейських країн у сфері захисту дітей від насильства у нашій країні. Зокрема, широко

розповсюджені такі спеціальні заходи протидії насильства в сім'ї, що призначаються судом; обмеження контактів із дітьми; заборона наближення до потерпілих осіб, зустрічі з ними і намагання контактування з ними.

Список використаних джерел

1. Шаповал І.Г. Насильство в сім'ї як суспільне явище. *Молодий вчений*. № 4 (31). квітень 2018 р. С. 483–485.

2. Ковтун Т.О. Запобігання насильству над дітьми. *Попередження та протидія насильству у суспільстві (зарубіжний досвід)* : Збірник тез доповідей учасників ХХІ студентської науково-практичної конференції іноземними мовами (м. Харків, 9 квітня 2020 року). Харків, 2020. С. 210–211.

3. Дорош А.О. Протидія насильству над дітьми. Досвід США. *Попередження та протидія насильству у суспільстві (зарубіжний досвід)*: Збірник тез доповідей учасників ХХІ студентської науково-практичної конференції іноземними мовами (м. Харків, 9 квітня 2020 року). Харків, 2020. С. 181–185.

4. Черненко Я.О. Проект child friendly spaces: практика успішного попередження насильства та жорстокого відношення щодо дітей. *Попередження та протидія насильству у суспільстві (зарубіжний досвід)* : Збірник тез доповідей учасників ХХІ студентської науково-практичної конференції іноземними мовами (м. Харків, 9 квітня 2020 року). Харків, 2020. С. 298–299.

Ротм А. О.,

здобувач ступеня вищої освіти бакалавра
навчально-наукового інституту № 3
Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник:

кандидат юридичних наук, старший
науковий співробітник наукової
лабораторії з проблем превентивної
діяльності та запобігання корупції
навчально-наукового інституту № 3
Національної академії внутрішніх справ

Литвин В. В.

ПОЛІЦЕЙСЬКІ ПРОФІЛАКТИЧНІ ЗАХОДИ ПРОТИ ДОМАШНЬОГО НАСИЛЛЯ

Проблема насильства в сім'ї є актуальною для нашої держави. Питання домашнього насильства вивчалось низкою